

12.05.2023

Pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan koulutuksen uudistamishanke

- Uudistushankkeen toimikausi oli 11.11.2020-31.12.2022. Työryhmäraportissa esitettiin kahta vaihtoehtoa pelastustoimen ammatillisen koulutuksen kehittämiseen. Hätäkeskuspäivystäjäkoulutuksen osalta esitettiin sen säilyttämistä ennallaan perustutkinnon osalta.
- Koulutusuudistuksen tavoitteena on uudistaa pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan koulutusjärjestelmä vastaamaan alan kansallisia tarpeita ja toimintaympäristön muutoksia.
- Hankkeessa arvioitiin, millaiset muutokset pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan koulutusjärjestelmään, koulutusohjelmiin, tutkintoihin ja rahoitukseen on tehtävä, jotta alan osaamistarpeisiin voidaan vastata kestävällä tavalla tulevaisuudessa.
- Arviointiin sisältyvät mm. pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan tulevaisuuden henkilöstötarpeet. Hankkeen tehtävänä ei ollut vastata tämänhetkiseen pelastajatarpeeseen.
- Koulutusuudistus vaikuttaa aikaisintaan vuonna 2025 alkaviin koulutuksiin.
- Sisäministerin päätöksen perusteella käynnistetään lainsäädäntöhanke (sisäministeriö) ja toteutushanke (Pelastusopisto).

Pelastustoimen peruskoulutus, vaihtoehto 1: alempi korkeakoulututkinto (AMK)

- Pelastustoimea koskevassa ensimmäisessä vaihtoehdossa peruskoulutus muuttuisi nykyisestä ammattitutkinnosta ammattikorkeakoulututkinnoksi (AMK). Tutkinto antaisi pätevyyden myös alipääällystön tehtäviin.
- Tällöin koulutusaika pidentyisi nykyisestä 1,5 vuodesta noin 3,5 vuoteen, ja koulutuskustannukset kasvaisivat opiskeluajan pidentyessä. Koulutuksen aloituspaikkoja myös lisättäisiin.
- Mikäli suorituskykyhankkeessa ilmenneisiin osaamisvaateisiin halutaan vastata, se vaatii koulutuksen kehittämistä. Tämä heijastuu koulutuksen pituuteen ja kustannuksiin.
- AMK-tutkinnossa kaikki opiskelijat suorittaisivat yhteiset perusopinnot, joiden jälkeen suuntauduttaisiin esimerkiksi pelastustoimintaan, onnettomuuksien ehkäisyyn, siviilivalmiuteen tai tilannekeskustoimintaan.
- Sopimuspalokuntakoulutus huomioitaisiin yhteisissä perusopinnoissa, mikä mahdollistaisi myös avoimet ammattikorkeakouluopinnot. Avoimet opinnot olisivat maksullisia opiskelijalle.
- Fyysiset pääsyvaatimukset säilyisivät pelastustoiminnan suuntautumisvaihtoehtoon hakeutuvilla. Muihin suuntautumisvaihtoehtoihin ei olisi fyysisen toimintakyvyn vaatimuksia. Tämä todennäköisesti edistäisi alalle hakeutuvien monimuotoista taustaa ja vähemmistöedustajien määrää.
- Ensihoidon osuus opinnoissa laajenisi.

- Päälylystötutkinto olisi puolestaan jatkossa ylempi ammattikorkeakoulututkinto (YAMK).
- Pelastusopistosta tulisi muutoksen myötä sisäasiainhallintoon uusi ammattikorkeakoulu vastaavasti kuin Poliisiammattikorkeakoulu nykyisin on.

Pelastustoimen peruskoulutus, vaihtoehto 2: erikoisammattitutkintoa vastaava koulutus

- Pelastustoimen toisessa vaihtoehdossa perustutkinto muuttuisi ammattitutkinnosta siten, että se vastaisi erikoisammattitutkintoa.
- Tällöin koulutus kestäisi noin 2-3 vuotta, ja koulutuksen kustannukset nousisivat opiskeluajan pidentyessä. Mikäli suorituskykyhankkeessa ilmenneisiin osaamisvaateisiin halutaan vastata, se vaatii koulutuksen kehittämistä. Tämä heijastuu koulutuksen pituuteen ja kustannuksiin.
- Koulutuksen aloituspaikkoja myös lisättäisiin.
- Alipäälylystön ja päälylystön alemman korkeakoulututkinnon (AMK) kustannukset pysyisivät ennallaan, eli alipäälylystökoulutuksen sulauttaminen AMK-koulutukseen ei muuttaisi kustannusrakennetta.
- Lisäksi pelastusalan ammattikorkeakoulututkinto antaisi pätevyden alipäälylystön ja päälylystön tehtäviin. Pelastustoimen päälylystötutkinto (AMK) on nykyisin muodollisesti Poliisiammattikorkeakoulussa suoritettava tutkinto ja käytännössä koulutus toteutetaan pitkälti Pelastusopistossa. Koulutuksen järjestäminen pysyisi ennallaan Pelastusopistolla ja toteutettaisiin nykyisen kaltaisesti yhteistyössä Poliisiammattikorkeakoulun kanssa.
- Fyysiset pääsyaatimukset säilyisivät, ja sopimuspalokuntakoulutus huomioitaisiin perusopinnoissa. Ensihoidon osaaminen ei tässä vaihtoehdossa juurikaan syvenisi verrattuna nykyiseen pelastajan tutkintoon.

Hätäkeskuspäivystäjien koulutus pysyisi ennallaan

- Hätäkeskuspäivystäjän perustutkintoa esitettiin säilytettäväksi nykyisen kaltaisena ammattitutkintona.
- Koulutuksen kustannukset pysyisivät ennallaan.
- Esihenkilö- ja asiantuntijatehtäviä varten opiskeltaisiin jatkossa hätäkeskusalan erikoistumiskoulutus, joka antaisi kelpoisuuden toimia esimerkiksi ylipäivystäjänä ja vuoromestarina.
- Erikoistumisopinnojen tai erikoisammattitutkinnon osalta kustannusvaikutukset riippuvat opintojen pituudesta.

Miksi koulutusuudistus?

- Muuttuvan ja yhä kompleksisemmän toimintaympäristön haasteet asettavat uusia osaamisvaatimuksia myös pelastustoimelle ja hätäkeskustoiminnalle. Kansainvälisen toimintaympäristön muutokset, ilmastonmuutos, väestö- ja aluerakenteen muutokset, julkisen

Sisäministeriö Inrikesministeriet

talouden niukkeneminen sekä teknologian kehityksen mahdollisuudet ovat tunnistettuja pelastustoimen toimintaympäristöön vaikuttavia muutostekijöitä.

- Kriisit tai häiriötilanteet, olivatpa ne taloudellisia, sotilaallisia, humanitaarisia tai luonnonmullistuksiin liittyviä, leviävät keskinäisriippuvaisessa maailmassa yhä nopeammin ja laajemmalle. Näiden riskien ja uhkien monimuotoistuminen tulee lisäämään pelastustoimen tehtävämääriä ja muuttamaan tehtävien sisältöä.
- Lisäksi julkisen talouden ja rahoitusjärjestelmän häiriöt heijastuvat realisoituessaan pelastustoimeen välillisesti.
- Kun Pelastustoimen ja siviilivalmiuden suorituskykyhankkeessa tunnistettuja pelastustoimen kyvykkyysvaatimuksia verrattiin pelastustoimen koulutuksen nykyisiin sisältöihin, havaittiin vaatimusten ja koulutuksen sisältöjen välillä eroja. Havaittiin myös osakokonaisuuksia, jotka on jätetty opetussuunnitelmista pois nykyisten tutkintojen rajallisuuden vuoksi (esim. maastopalot, maastossa liikkuminen ja pelastaminen, vesistöissä liikkuminen, sortumista pelastaminen)
- Koulutuksen on tuotettava laajempaa osaamista ja valmiuksia pelastustoimen työtehtävissä toimimiseen. Käytännön taitojen osaamisen lisäksi pelastusalan työntekijöillä tulee olla laajaa tiedollista osaamista toimiakseen monimutkaisessa toimintaympäristössä. Lisäksi osaamista tulee hankkia ja ylläpitää myös harvinaisten tehtävien varalle.
- Lisäksi on todennäköistä, että pelastusalan palvelut ja työtehtävät lähentyvät tulevaisuudessa hyvinvointialueiden muuta palvelutuotantoa (eli terveydenhuoltoa). Moniammatillisten yksiköiden myötä tällainen kehityssuunta on jo vahvasti käynnissä. Tästä syystä on perusteltua lisätä ensihoidon määrää opinnoissa. Ensihoitopalveluissa työskentelevillä pelastajilla tulee olla hätätilapotilaan hoitamisen osaamisen lisäksi entistä vahvempaa hoidon tarpeen arvioinnin ja sosiaalitoimen tehtävien osaamista. Moniammatilliset yksiköt ovat tuoneet yhden kustannustehokkaan ratkaisumallin SOTEPE palveluiden tuottamiseen harvaan asutuilla alueilla. Pelastajakoulutuksessa on nykyisin keskitytty pitkälti hätätilapotilaan hoitoon.
- Sisäministeriössä valmistellaan parhaillaan esitystä yhteistyössä Pelastusopiston kanssa koulutusuudistuksen käytännön toteutuksesta aikatauluineen.

Lisätiedot:

pelastusylivohtaja Kimmo Kohvakka, SM;

pelastusylitarkastaja Mirva Kahlos, SM